

**Σημειώσεις για το ταξίδι της Ομάδας Σημείο Μηδέν στο «σύμπαν Μπέκετ»
με αφορμή την παράσταση «Όχι Εγώ» στην Εναλλακτική Σκηνή της ΕΛΣ**

Η Ομάδα Σημείο Μηδέν ξεκίνησε να ερευνά τον κόσμο του Σάμιουελ Μπέκετ το 2017 με αφορμή το ανέβασμα του *Περιμένοντας τον Γκοντό*. Η παράσταση παρουσιάστηκε στο Θέατρο Άτις – Νέος Χώρος την περίοδο 2018 -19. Έναν μόλις χρόνο μετά ακολούθησε το έργο *Ευτυχισμένες Μέρες* με τη σπουδαία ηθοποιό Ανέζα Παπαδοπούλου, η οποία έφυγε πρόσφατα από τη ζωή. Και στις δύο αυτές παραστάσεις των κλασικών πλέον έργων του Μπέκετ η μουσικότητα, ο ρυθμός και η ενεργοποιημένη σωματικότητα των ηθοποιών ήταν βασικά συστατικά στοιχεία της δουλειάς μας. Το κείμενο αποτελούσε για μας τοπίο άπειρων εκφραστικών δυνατοτήτων· μπορούσαμε να τις εξορύξουμε μόνο εφόσον δουλεύαμε μουσικότητα και καθόλου εννοιολογικά, πηγαίνοντας πέρα από κάθε μορφή αναπαράστασης της καθημερινότητας – η οποία, από κάθε άποψη δεν υφίσταται στον Μπέκετ – ή οποιαδήποτε προσπάθεια δραματικής αποτύπωσης των συμβάντων του κειμένου στη σκηνή. Βλέπαμε το κείμενο ως ζώσα παρτιτούρα. Στα διάκενα μεταξύ των λέξεων ή και των νοημάτων κρύβονταν ηχητικοί/ενεργειακοί άξονες. Όσο προσπαθούσαμε να τους αφογκραστούμε τόσο οδηγούμασταν σε νέους τρόπους να υπάρχουμε στη σκηνή, να παράγουμε τον ήχο και να εκφέρουμε τον λόγο.

Η εργασία πάνω στη μουσικότητα και τον ρυθμό προϋποθέτει το ενεργοποιημένο σώμα του ηθοποιού, που, για την Ομάδα Σημείο Μηδέν είναι ο βασικός τόπος της δημιουργίας. Στις δύο προηγούμενες παραστάσεις, όπως και τώρα στο *Όχι Εγώ*, η συνεργασία με τον Θωμά Συμεωνίδη που ανέλαβε το δυσκολότατο έργο της μετάφρασης των κειμένων, υπήρξε καταλυτική. Ο Θωμάς, βαθύς γνώστης του Σάμιουελ Μπέκετ, συνέβαλε στην αποκάλυψη του μουσικού πυρήνα των έργων, φέρνοντάς μας σε άμεση αλληλεπίδραση με το πνεύμα του συγγραφέα.

Έχοντας διανύσει αυτή τη διαδρομή, γεννήθηκε η ιδέα να αντιμετωπίσουμε το *Όχι Εγώ* ως μουσικό έργο. Η συνάντηση με τον συνθέτη Ζήση Σέγκλια που δέχτηκε με τόλμη την πρόκληση να αναλάβει κάτι τόσο απαιτητικό όσο η μουσική σύνθεση αυτού του έργου και το ελεύθερο πνεύμα της καλλιτεχνικής διεύθυνσης της Εναλλακτικής Σκηνής της ΕΛΣ που αγκάλιασε την ιδέα, μας έδωσαν τη δυνατότητα να προχωρήσουμε στην υλοποίησή της.

Το *Όχι Εγώ* είναι έργο το οποίο απαιτεί από την ηθοποιό που το αντιμετωπίζει υψηλό βαθμό δεξιοτεχνίας και αφοσίωσης που αγγίζει τα όρια της αυτοθυσίας. Το αίτημα του συγγραφέα είναι η ηθοποιός να εκφέρει το κείμενο σχεδόν απνευστί, σε μια συνθήκη όπου ο λόγος μετατρέπεται σε λεκτικό καταρράκτη. Αυτόν τον τρόπο επιλέγει ο Μπέκετ για να εκφράσει την έκρηξη της μνήμης ενός βιασμού στο απρόσωπο πρόσωπο της γυναίκας του *Όχι Εγώ*.

Όσο κι αν πρακτικοί και θεωρητικοί του θεάτρου επιμένουν ότι στον Μπέκετ «δεν υπάρχει σώμα», έχει σημασία να σημειώσουμε ότι, παρ' όλο που ο συγγραφέας σε πολλά από τα έργα του καταργεί διάφορα μέρη του σώματος (η Γουίνι είναι θαμμένη ως τη μέση και μετά ως τον λαιμό στο έρημο τοπίο όπου τοποθετούνται οι *Ευτυχισμένες Μέρες*, στο *Όχι Εγώ* εμφανίζεται μονάχα ένα παραληρούν στόμα μέσα στο απόλυτο σκοτάδι), από την πλευρά των ηθοποιών απαιτείται μια ιδιαίτερη συχνότητα ψυχοσωματικής ενεργοποίησης και αυτοσυγκέντρωσης για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του σύμπαντος Μπέκετ. Στη δουλειά της Ομάδας Σημείο Μηδέν η Μέθοδος Τερζόπουλου αποτελεί το βασικό υπέδαφος εκπαίδευσης των ηθοποιών και ανάπτυξης της δημιουργικής διαδικασίας.

Στην παράστασή μας του *Όχι Εγώ* τον ρόλο του στόματος κρατούν δύο ηθοποιοί με τις οποίες συμπορευόμαστε για εννέα χρόνια: η Έλλη Ιγγλίζ και η Έβελυν Ασουάντ. Πρόκειται για δύο

εξαιρετικές συνεργάτιδες που έχουν διανύσει χιλιόμετρα σκηνικής παρουσίας στις παραστάσεις της *Ομάδας*, αντιμετωπίζοντας ερμηνευτικές προκλήσεις που συχνά ξεπερνούν το ανθρωπίνως δυνατόν. Τον ρόλο της φιγούρας κρατάει ο Μπάμπης Αλεφάντης, ένας επίσης εξαιρετικός ηθοποιός με το οποίο συνεργαζόμαστε τα τελευταία χρόνια.

Οι δύο γυναίκες ανήκουν στο ίδιο σώμα. Αναδύονται από έναν κρατήρα, δημιουργώντας τη συνθήκη ενός παράξενου, σύγχρονου και τραυματισμένου Προμηθέα. Η ιδέα της σκηνικής εγκατάστασης αναπτύχθηκε από τη συνεργάτιδά μου, σκηνογράφο και ενδυματολόγο, Κατερίνα Παπαγεωργίου. Ο φωτισμός του κόσμου της Μπεκετικής έκρηξης της μνήμης του τραύματος υλοποιήθηκε από τον σταθερό μου συνεργάτη ήδη από την ίδρυση της *Σημείο Μηδέν* το 2008, τον Κώστα Μπεθάνη.

Στο σημείωμα αυτό θα ήθελα να αναφερθώ σε ένα βασικό ζήτημα που αφορά συνολικά την προσέγγισή μας στο έργο του Μπέκετ. Βλέπουμε τον μεγάλο Ιρλανδό συγγραφέα ως τραγικό του 20ου αιώνα. Στον πυρήνα των έργων του υπάρχει ένα πρωτογενές σοκ απέναντι στο οντολογικά ατελές του ανθρώπινου όντος, απέναντι στο χάος της ανθρώπινης κατάστασης. Αυτό το βίωμα του σοκ και το τραγικό αδιέξοδο που γεννάει, εκφράζονται άλλοτε με τρόπο τραγικό που αγγίζει τη σφαίρα του άρρητου, όπως στο *Όχι Εγώ*, άλλοτε με τρόπο σαρκαστικό ή και αυτο-σαρκαστικό, όπως σε πολλά από τα έργα του. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο ίδιος αποκαλεί τον *Γκοντό* τραγικωμωδία.

Στον Μπέκετ δεν υπάρχουν καθαρά θετικά προτάγματα. Το αίνιγμα περί της ανθρώπινης ύπαρξης μέσα στον κόσμο και τα ερωτήματα που το συνοδεύουν, τίθενται με τον πιο αγωνιώδη τρόπο. Ίσως, από το σύνολο του έργου του Μπέκετ, μονάχα στο τέλος από τις *Ευτυχισμένες Μέρες* διαβάζουμε αυτό το υπέροχο ποίημα:

«*Αν και δεν λέω
Αυτό που ίσως δεν
Σε αφήνω να ακούσεις,
Ωστόσο το λίκνισμα
Ο χορός το λέει
Αγάπα με αγαπημένε!
Κάθε άγγιγμα των δαχτύλων
Μου λέει αυτό που ξέρω
Μιλάει για σένα,
Είναι αλήθεια, είναι αλήθεια,
Με αγαπάς λοιπόν!*» (μτφ. Θωμάς Συμεωνίδης)

Θα ήθελα να αφιερώσω αυτή την παράσταση στην Ανέζα Παπαδοπούλου. Παρά τον απρόσμενο θάνατό της, θα είναι πάντα μαζί μας στις αναζητήσεις μας γι' αυτό το «άλλο» στη Ζωή και την Τέχνη.

Σάββας Στρούμπος

Θέατρο Άπτις – Νέος Χώρος,
26/11/2022